

تشرینی پەرلەمان و تشرینی شەقام

03-11-2021

نووسەرەگان

ناوەندی لیکۆلینەوهی رووداو

کورتە : یەكەمجارە لە پاش 2003وه، گرووپێك كاندیدی سەربەخۆ (تاك)، كە خۆیان بە نوینەری خۆپیشاندهرانی تشرینییهگان یان پالپشتی ئەم رەوتە ناپارزیه دەزانن، سەرکەون بۆ پەرلەمانی عێراق. ئەم نوینەرایەتییه نوێیه كە هێشتا قەبارەى كۆتابى یەكلایى نەبووئەوه یەكێكە لە پێشھاتە چاوەروانكراوەكانى بەردەم خولى پینجەمى پەرلەمانى عێراق

يەكەمجارە لە پاش 2003و، گروپپىك كاندېدى سەربەخۇ (تاك)، كە خۇيان بە نوپنەرى خۇپپىشاندەرانى تشرىنيەكان يان پالپىشتى ئەم رەوتە نارازىيە دەزانن، سەركەون بۇ پەرلەمانى عىراق. ئەم نوپنەرايەتتە نوپىيە كە ھىشتا قەبارەى كۆتايى يەكلايى نەبووتەتەو يەككە لە پىشھاتە چاوەپوانكراوەكانى بەردەم خولى پىنجەمى پەرلەمانى عىراق، بەرھەمى ئەو ياساى ھەلبۇزاردنەشە كە پاش دەستلەكاركىشانەوھى حكومەتەكەى عادل عەبدولمەھدى لە ژىر گۇشارى خۇپپىشاندەراندا كەلەلە كرا و تىپەرىنرا (ياساى ژمارە 9 سالى 2020).

كاندېدە براوھ تشرىنى و سەربەخۇ پالپىشتەكانيان كە باس لە بەدەستھىنانى نزيكەى 25 كورسى دەكەن، ھىشتا نەچوونەتە پەرلەمان كەچى پرسىيار و پىشپىنى جۇراوچۇر لەبارەى شىوازى كاركردىنان يەخەى گرتوون، پىنج مانگ بەر لە ھەلبۇزاردن (ئايارى 2021) چالكانفان لە خۇپپىشاندەكان بەسەر تىرۆرى يەككە لە ناسراوترىن رىكخەرانى خۇپپىشاندان لە كەربەلا كەوتن كە ئىھاب وەزەنى بوو، لەپاش ئەو ھەبارەى بەشدارى و بايكۆت بوون بە دووبەرەى سەرەكى، لاپەنگرانى بەشدارى پىيان وابوو سىستىمى نوپى ھەلبۇزاردن دەرەتە بۇ گەياندى نوپنەرى خۇپپىشاندەرانى راپەرىنى تشرىنى 2019 بە پەرلەمان و دروستكردىنى يەكەم بەرەى ئۆپۆزسىيۇن، نارازىيەكانىش كە يەككىيان "حزب البيت الوطنى" بوو بەچەندىن بەلگە و شىكار ھەوليان دەدا بىسەلمىنن ركا بەرىيەكەى ھەلبۇزاردن ھاوتانين و چەك و پارە و دەسەلات ھەر لەلای حىزبە دەسەلتادارەكانە، 10 رۆژ بەر لەھەلبۇزاردنى پىشووختە، مەرچەى بالاي شىعە لە نەجەف عەلى سىستانى، داواى بەشدارى كاراى كرد لە ھەلبۇزاردن و چەند مەرچىكى بۇ دەنگدان بە كاندېدەكان دانا، ئەمەش بوو بە ھاندەرىكى باش بۇ رىژەيەكى ديارىكراو كە دوودل و ساردبوون و لە بەشدارىكردىنى پىرۆسەكە، سەرەنجامىش بىرئك چانسى بەخشى بە كاندېدە سەربەخۇ و تشرىنيەكان لەسەر حسابى كاندېدە حىزبىيەكان.

بەگۆيرەى ئەنجامى بەرايى ھەلبۇزاردن، سەرچەم دەنگى بەدەستھاتوو لە ژىر ناوى سەربەخۇكان دەوروبەرى دوو مليۇن دەنگە، ئەمەش لە ھەلبۇزاردنىكدا كە كۆمسيۇن دەلەيت رىژەى بەشدارى 41% ى دەنگدەران بوو، ھەندىك لە خەمەلاندن و شىرۆفەى نافەرمىش بە دەوروبەرى 30_35% مەزەندەى دەكەن، ژمارەيەكى كەم نىيە. ئەم ئەنجامە لە دۇخىكدا بەدەستھاتوو كە بەشداربوو نوپەكانى ھەلبۇزاردن لە گەنجانى خۇپپىشاندەر و سەربەخۇ نەشارەزا و بى ئەزموون بوون لە ئاست تەكتىك و شىوازەكانى ھەلبۇزاردن، تا دوا رۆژيش لە ژىر گۇشار و راپايى دروستكردىنى لاپەنگرانى بايكۆتدا بوون. ھەرچەندە دوو مليۇن دەنگەكە سەرچەمىان سەربەخۇ راستەقىنە نين و ھەندىك لەوانەى بەناوى سەربەخۇ بەشداربوون دەكرىت كاندېدى حىزبى بن (بەكگرتوو بە نموونە) يان پاش يەكلابوونەوھى ئەنجامەكان بچنە لىستى حىزبەكانەوھەك ئەوھى ھەندى پەرلەمانتارى تۆماركراو بە سەربەخۇ رايانگەياندا (بورھان مەعمورى، مشعان جبورى، دىلان غەفور بە نموونە)، بەلام ئەوھە يەكلايە يەككە لە رىكخستەكانى تشرىن (بىزوتنەوھى ئىمتىداد) دەوروبەرى 300 ھەزار دەنگى بەدەستھىناو، لە ھەندىك پارىزگاي باشوورى عىراقىش (مىسان و موسەننا) لە ژىر گۇشارى كاندېدە سەربەخۇ و تشرىنيەكان ھىزە تەقلىدبىيەكانى شىعە 250 ھەزار دەنگيان لەدەست داو، لە پارىزگايەكى ھەك بابلىش 30% دەنگەكان بۇ تشرىنى و سەربەخۇكان رۆشتوو.

قەبارەى تشرىنيەكان ھەرچەندىك بىت، ئىزافەيەكى نوپىيە لە رووى جۇرايەتتەوھە بۇ پەرلەمانى داھاتوو، بەلام بەر لەوھى بچنە ناو تەلارى پەرلەمان گروھى جۇراوچۇر ھەيە لەسەر تواناي خۇراگرى پەرلەمانتارەكانيان و تواناي بەرەنگارىكردىنان بەرامبەر ھىزەكانى ناو دەولەت، ئەمە جگە لە كىشى رىكخەكەوتنى تشرىنيەكان خۇيان و فرەجەمسەرى و زۆرى سەركردەكانيان، ئەمەش سروشتى ھەموو ئەو ھىزانەيە كە خاوھن رىكخستىكى تۆكمە نين و زياتر لە رەوت و تەوژمى جەماوهرىيەوھە نزيكن.

ھەندىك لە چاودىر و دۆستەكانى تشرىن لەوانەش فايەق شىخ عەلى بە ئاشكرا باسيان لەوھە كردووھە ھەندىك لە تشرىنيەكان لەبەردەم قولايى چەورى لىست و حىزبە گەورەكان ناتوانن خۇيان بگرن، ھەندىكى تر پىيانوايە ھەرچەندە بەھىزبن و خاوھن دىدگان لە كۆتايىدا كارىگەرى و بىيار ھەر لە دەستى ئەو ھىزانەدا دەبىت كە خاوھنى چەك و پارەن و جومگەى گزنگى دەولەتبان لەدەستە و نەدەبوو تشرىن بىتە كوتلەيەكى ديارىكراو لە پەرلەمان و دەبوو دەنگى نارازىيەكان و شەقام بوايە لە دەرەوھى پىرۆسەى سىياسى، بەلام تشرىنيە

سەرکەوتۈۋەتكەن لاي خۇيانەۋە باس لەۋە دەكەن بەكەم فراكسىيۇنى ئۇپۇزسىيۇنى راستەقىنە دروست دەكەن، بە ھەموو تۈۋاناشيان بەرەنگارى حكومەتى ھاۋپشكى دەۋەستتەۋە، لەمەش گرنگتر بە بنەما و پرەنسىپەكانى خۇپشاندانى تشرىنەۋە پابەند دەبن كە زۆرىك گەياندوۋيانەتە ئاستى شۇپش، ئەۋانىش برىتىن لە گىرانەۋەى شۈناسى نىشتمانى لەسەر بنەماى ھاۋلاتى بوون و بەگزاچۈۋنەۋەى ئەۋ گەندەلىيە بە كە بوۋتە گەۋرەترىن سەرەخۇرە بۇ ۋلات.

ئەۋانەى لە تشرىنەۋە نىكن نامۇزگارىيان دەكەن پەرۋىەك لە بزۈتنەۋەى گۇپانى كوردستان دادپن و نەكەن بچنە ناو كابىنەى حكومەت، چۈنكە ئەمە ۋاپان لى دەكات بۇ ھەلبۇزاردنى داھاتوو پاشەكشەى گەۋرە بكەن، ئەمانە باس لەۋە دەكەن جەماۋەرى ئەۋان بۇ ركابەرى و رەخنەگرتن و ئۇپۇزسىيۇن بوون ئەۋانىان سەرختۈۋە بۇ پەرلەمان نەك بەشدارىكردن لە كىكى دەسەلات، بەپىي گۈتەى ھەندىك لە سەركردەكانى رەۋتى تشرىنىش ئەۋان لەپاش ھەلبۇزاردن، بە دوو ئاراستەى تەرىب كاردەكەن؛ يەكىكىان كاركردنە لەناو پەرلەمان ۋەك فراكسىيۇنىكى ئۇپۇزسىيۇن، ئەۋى دىكە بەردەۋامى كاركردنە لە شەقام و لەم بوارەشدا "حركة امتداد" و "حزب البيت الوطنى" ھەندى گفۇگۇيان كرددۈۋە، ئەۋ زانىارىيانەشى لە كۇبوۋنەۋەكە دزەيان كرددۈۋە ئامازە بۇ ئەۋە دەكەن كارى پەرلەمانى بە سەرۋاكابەتى "نىمتىداد" بىت و ھىزەكانى ترىش لە شەقامەۋە خەبات بكەن بۇ ئەۋەى ھەردوۋلا بتۈۋان شورەيەك بۇ ئەم نۆينەرايەتتە پەرلەمانىيە دروست بكەن كە ھىشتا نۆيە و لەلايەك خۇى كىشەدارە و لە لاكەى دىكە ھەۋلى زۆر ھەيە بۇ كۇنترۇلكردنى، جگە لەۋەش خۇى لە بنەپەتەۋە دوژمنى راستەخۇشى ھەپە كە جگە لە ھىزە چەكدارەكان حىزبەكانى ھاۋپشكى و پارىزەرى سىستىمى سىياسى ئىستاي عىراقن.